

Čo spôsobilo vlnajšie sucho?

Ako prežijú farmári nepriaznivé poveternostné podmienky, teda tropické sucho z roku 2017? Chceme vyrábať, nie zatvárať a chceme život na vidieku aj v časoch pribúdajúcich negatívnych následkov z klimatických zmien.

Počasia sa stáva čím ďalej, tým viac nevyspytateľnejšie. Hovorí o tom aj fakt, že v posledných rokoch zažívame častejšie suchá s tropickými teplotami a nedostatkom zrážok.

SUCHO V SR V ROKU 2017:

Polnohospodári z produkčných regiónov Slovenska zažili len v posledných dvoch rokoch (2016, 2017) výrazné sucho, ktoré ubralo z produkcie plodín. Niektoré podniky dokonca nevedia, do akej miery budú schopné pre výpadky z príjmov za nedopestované poľnohospodárske plodiny udržať chov zvierat a počet zamestnancov. V niektorých prípadoch sa môže stať, že sa k slovu dostanú aj veritelia. Tí záuverovali vstupné náklady do poľnohospodárskej výroby s tým, že sa im vložené financie vrátia z úrody. Pre nižšiu produkciu však jednoducho nie je z čoho zaplatiť. Niektorí poľnohospodári nebudú schopní zaplatiť miestnym samosprávam daň z pozemkov a ani nájomné vlastníkom za užívanie poľnohospodárskej pôdy.

"Podľa monitoringu sucha a monitoringu výpadkov príjmov farmárov, ktoré v lete 2017 urobila Agrárna komora Slovenska spolu so Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou, predstavuje výpadok z príjmu na úrode v dotknutých okresoch za rok 2017 sumu 19 335 937 €", uviedla na tlačovej besede predsedníčka Agrárnej komory Slovenska Helena Patasiová.

Postihnuté okresy	Počet poľ.sub.	Počet zamestn.	Mzdové odvody (€) *	Daň z nehnuteľnosti (€)**	Výpadok príjmu (€)***
Bratislava	18	425	2 304 979,00	820 525,00	3 941 164,00

Dun. Streda	24	434	1 427 775,19	743 465,54	4 148 754,20
Galanta	25	569	34 538,40	1 403 981,34	3 722 742,52
Senica	8	417	3 619 901,52	385 711,07	1 795 076,00
Trnava	21	509	2 493 800,49	626 219,03	5 728 200,97
Spolu	96	2354	9 880 994,60	3 979 901,98	19 335 937,69

* Odvody za zamestnancov, **Dane z nehnuteľností, ***výpadok príjmu

Z vyjadrenia SHMÚ:

“Vzhľadom na zrážkové a teplotné podmienky a relatívnu vlhkosť pôdy v období október 2016 až jún 2017 možno konštatovať, že najviac suchom zasiahnutou oblasťou (nie len výškou deficitu, ale aj dĺžkou trvania) bol západ Podunajskej nížiny (okresy Bratislava, Senec, ale aj priľahlé územia okolitých okresov - juhozápadná časť okresu Trnava, západná časť okresov Galanta a Dunajská Streda). V období od druhej májovej dekády do konca júna 2017, kedy intenzita sucha dosahovala najvyššie hodnoty, bolo suchom silne zasiahnuté celé územie Podunajskej nížiny. Je potrebné však dodať, že dlhodobé pretrvávanie nepriaznivých suchých podmienok bez ich výrazného prerušenia sa mohlo výraznejšie prejavíť na kondícii vegetácie v závislosti od vlastností pôdy“.

Polnohospodári začali zbierať úrody na Hornom Žitnom ostrove, kde jačmeň nedal ani 0,7t/ha, repka ozimná 1,2t/h. Na niektorých katastrálnych územiach už od apríla zavlažovali porasty pšenice, jačmeň, strukoviny a krmné miešanky pre zvieratá. No napriek vynakladanému ľudskému a finančnému úsiliu (cena práce, vody, elektriny) pestovatelia nezískali vyššie úrody.

"Priemerné úrody kukurice a slnečnice sa dosiahnú len s trojitou závlahovou dávkou. V ovocinárstve, zeleninárstve a vo vinohradníctve sa bez vody nemôže očakávať takmer žiadna úroda. Používanie závlah je pritom finančne veľmi nákladné. Jedna závlahová dávka predstavuje 50 mm /ha, čo je v prepočte 125€/ ha", priblížil situáciu v oblasti závlah predseda Regionálnej agrárnej komory

Dunajská Streda Arpád Mészáros.

Na poliach v okolí Piešťan, Trnavskej tabule, na Záhorí, Žitnom Ostrove, ale aj v nitrianskom regióne získala pôda od začiatku roka ledva 50 až 60 mm zrážok a deficit sa vyšplhal na viac ako 200 mm.

Agrárna komora Slovenska v júli 2017 informovala a zároveň aj pozvala predsedu vlády SR Roberta Fica a ministerku pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Gabrielu Matečnú, aby osobne prišli na prehliadku chotárov, z ktorých farmári nebudú mať takmer žiadnu úrodu.

Žiadali sme, aby dotknutým podnikateľským subjektom na základe monitoringu SHMÚ (pôdna vlaha, teplota vzduchu a zrážky) boli čiastočne eliminované náklady na výrobu vo forme „národného doplatku na ornú pôdu“. Európska legislatíva umožňuje členským krajinám, aby farmárom, ktorí boli postihnutí nepriaznivými poveternostnými podmienkami a majú väčší výpadok ako 30% z priemeru úrody za posledných 5 rokov (najlepší a najhorší rok sa vynechá), poskytli kompenzáciu za náhradu príjmu. V tomto prípade výpadok z úrody dosahoval v niektorých prípadoch aj 70%!

S touto situáciou sme oboznámili vedenie MPRV SR a MŽP SR. Poľnohospodári dostali prísľub, že materiál bude predložený na rokovanie vlády SR, čo sa dodnes však nestalo. 19. decembra 2017 sme znovu listom oslovili predsedu vlády SR Roberta Fica so žiadosťou o stretnutie. Zároveň sme poslali tento list na vedomie aj ďalším politickým predstaviteľom. Doteraz len Ministerstvo financií SR zareagovalo na túto žiadosť: „Riešenie požiadaviek kapitoly nad rámec schváleného rozpočtu sa odvíja od celkového ekonomického rozvoja.“

Tlačovej besedy sa zúčastnili aj poľnohospodári zo suchom postihnutých regiónov

SUCHO A EÚ:

Sucho postihlo viaceré krajiny EÚ. Aj preto sedem krajín okrem SR požiadalo o predčasné - preddavkové vyplácanie priamych podpôr. Česká republika a Maďarsko eliminovali dotknutým farmárom výpadok z ušlých príjmov. Vláda ČR schválila 25. septembra 2017 na zmiernenie škôd spôsobených suchom 2 mld. CZK zo štátneho rozpočtu (**cca 77 mil. eur**).

Chceme sa začleniť medzi moderné krajiny EÚ, ktoré sú pripravené na stále viac

nepredvídateľnejšie počasie.

RIEŠENIE:

Dôležitým systémovým nástrojom na riešenie rizikovosti poľnohospodárskej výroby je **poistenie**, ktorým sú kompenzované škody z následkov nepredvídaných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku. Dosah poistenia je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov v dôsledku škôd spôsobených na úrode plodín, zvieratách a majetku poľnohospodárskych podnikov.

Poistenie poľnohospodárskych podnikov je v súčasnej dobe dobrovoľné, založené na zmluvných podmienkach komerčných poisťovní. Poistenie je založené na prerozdeltovacom procese a je rozhodujúcim faktorom kompenzácie škôd lokálneho charakteru. V roku 2016 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, úrodu a zvieratá v celkovej hodnote 19,3mil. eur, z čoho im bolo vyplatených na škodách 39,3 %. Nie všetky následky rizík na všetkých plodinách sú však kryté poistením, napr. sucho, záplavy, dažďová smršť počas žatvy...

Od roku 2010, keď bolo Slovensko postihnuté záplavami a zo štátnej pomoci bolo vyplatených 5,5 mil. eur, voláme po založení tzv. rizikového fondu, do ktorého by museli dobrovoľne prispievať poľnohospodári, štát, prípadne aj poisťovne.

Slovenskí poľnohospodári a potravinári združení v Rade poľnohospodárskych a potravinárskych samospráv (RPPS SR) naďalej žiadajú na zabezpečenie fungovania agropotravinárskeho sektora v časoch klimatických zmien aj vytvorenie rizikového fondu, ktorý by poskytol toľko potrebnú náplšť na ranu v poľnohospodárstve, ktorú spôsobilo napr. sucho v roku 2017.

"Keby sme už dnes mali fungujúci rizikový fond, nemusli by sme tu dnes sedieť a hovoriť o negatívnych dopadoch minuloročného sucha", dodal člen Predstavenstva Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Karol Motyka.

Radu poľnohospodárskych a potravinárskych samospráv tvorí 5 relevantných agropotravinárskych samospráv pôsobiacich na Slovensku: Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora, Agrárna komora Slovenska, Potravinárska komora Slovenska, Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností a Združenie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska.